

GEOPARK HEUVELRUG

(in ontwikkeling)

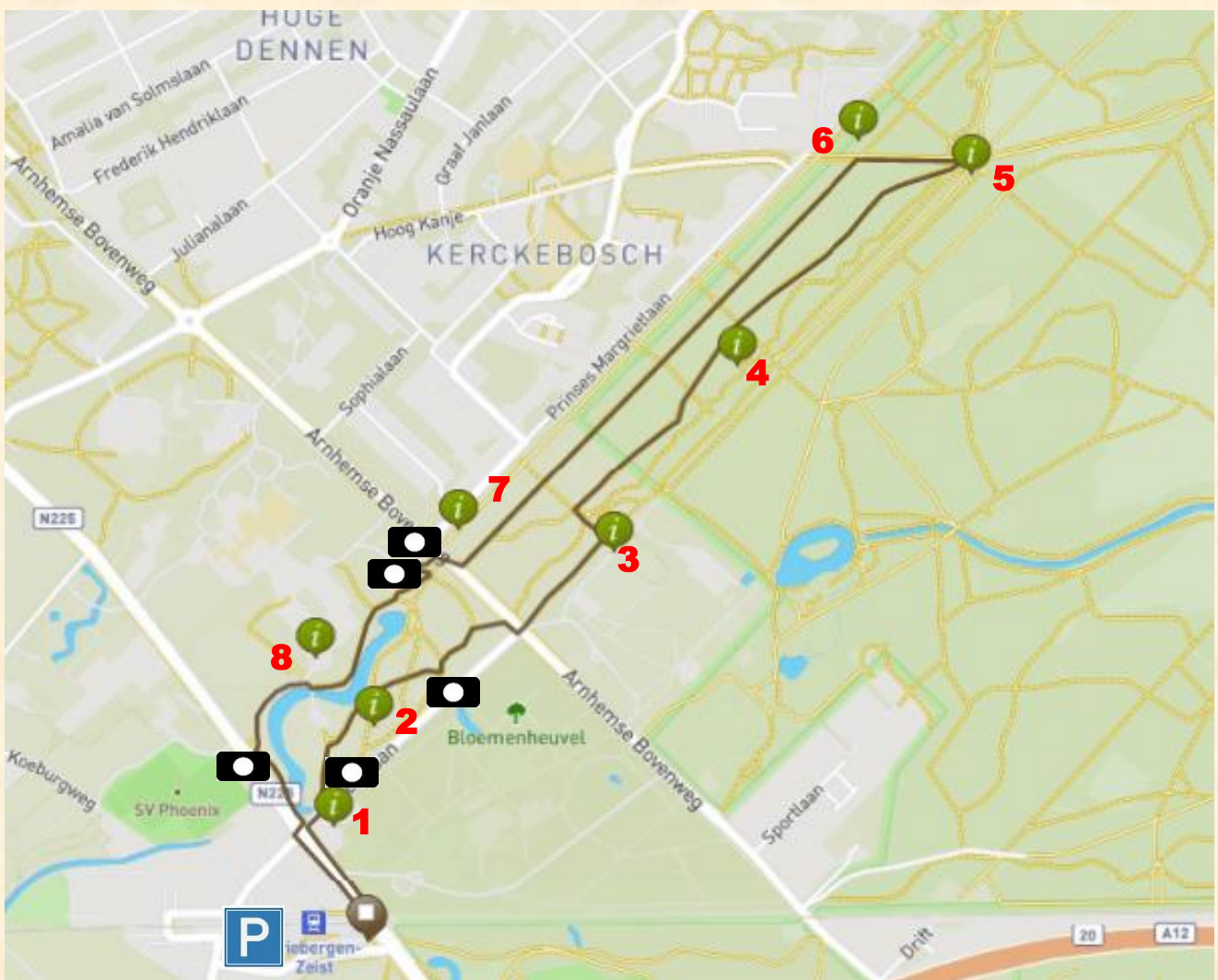
Heuvelrug Midden - Op Geopad 123

02-12-2018

De Breul en het Kerckebosch in Zeist

Al wandelend maken we kennis met een aardkundig en cultuurhistorisch interessant landschap. Aardkundig gaat het vooral om enkele stuifkliffen en het zicht op het heidegebied van het naburige Heidestein.

Cultuurhistorisch van belang zijn de in Engelse stijl aangelegde landschapspark van de buitenplaats *De Breul* en het rechthoekige ontsluitingspatroon van het *Kerckebosch*. Verder zijn de vegetatiekenmerken karakteristiek voor de oudste herbebouwingen van de Utrechtse Heuvelrug.

Route 4,5 km. Voor de GPS Routeboek-versie, [klik hier](#).

De niet gemarkeerde route begint en eindigt bij het trein- en busstation Driebergen-Zeist.

1. Vanuit treinstation Driebergen-Zeist zoeken we eerst de Hoofdstraat op, waarover we in de richting van Zeist gaan wandelen. Direct na de Spoorwegovergang van deze provinciale weg (N 225) ligt de buitenplaats *Bornia*. Daarvan kunnen we tussen de hoge houtopstanden het witgepleisterde landhuis zien liggen. *Bornia* is een van de zeer vele buitens langs de brede zuidwestflank van de Utrechtse Heuvelrug. Deze zone landgoederen van De Bilt tot Amerongen/Rhenen wordt de *Stichtse Lustwarande* genoemd.

De buitens werden aangelegd in een reliëfarme zone waar de bodem voornamelijk uit fijnzandige (wind)afzettingen bestaat. Het grondwater zat oorspronkelijk niet erg diep. Daarom bleek de zone uitermate geschikt voor hoog opgroeiende loofhoutsoorten zoals beuken en eiken. Die soorten werden dan ook veel aangeplant. Bovendien konden er gemakkelijk waterpartijen worden uitgegraven. De vrijkomende grond werd gebruikt om langs het water fraaie heuvels op te werpen.

De Stichtse Lustwarande was daardoor een eldorado voor (landschaps)architecten. Die konden natuurlijk aandoende water- en reliëfrijke landschappen ontwerpen met toepassing van monumentale houtopstanden. Een representatief voorbeeld van deze Engelse landschapstijl is het Landgoed De Breul. Deze naam herinnert aan de vroegere aanwezigheid van een moerassige plek.

Voor een bezoek aan De Breul moeten we bij het eerstvolgende kruispunt de Hoofdstraat oversteken. Dat kost wel even tijd. Daarna gaan we rechtsaf bij hetzelfde kruispunt de daarop uitkomende Breullaan in.

Aan de rechterkant langs de Breullaan ligt een enigszins somber ogend groot landhuis met twee verdiepingen. Het is eigenlijk een gecamoufleerde, gigantische bunker met 3,5 meter dikke muren uit de Tweede Wereldoorlog (1943). Deze *Cäsar bunker* was oorspronkelijk een centrale van de 'Luftwaffe'. Die commandeerde de jachtvliegtuigen voor hun aanvallen op de bommenwerpers van de Geallieerden op hun weg naar Duitsland. Tot 1991 had de bunker nog een militaire bestemming. In 1996 is hij omgebouwd tot bedrijfsruimte 'De Utrechtse Heuvelrug'. Het kostte de nodige moeite de dikke muren met diamantzagen te bewerken.

Na deze kennismaking met een duister verleden lopen we aan de linkerkant van de Breullaan via een weinig opvallend paadje het landgoed de Breul in.

2. Het paadje laat ons eerst een grotendeels kunstmatige, met zwaar loofhout begroeide heuvel beklimmen en afdalen. Hierna gaan wij bij het huis De Breul rechtsaf en bij het volgende kruispunt linksaf. De route leidt ons dan via een terrein met veel rododendrons naar de naaste omgeving van de waterpartij. Daar slaan we rechtsaf.

Het geopad loopt daarna via een andere heuvel naar de noordoosthoek van de buitenplaats. Vervolgens komen we na het passeren van een klifje terecht in een vrij vlak terrein. Rechts leidt een smal zijpaadje ons naar de Arnhemse Bovenweg. Die vrij drukke verbindingsweg gaan we bij het kruispunt met de Breullaan oversteken.

3. Aan de overzijde van de weg begint de onbebouwd gebleven strook van het Kerckebosch. Die zone wordt aan de zuidoostkant begrensd door het grondgebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug. We volgen daar eerst het lange rechte pad dat langs die grens loopt, aan de Zeister kant. Rechts trekt de bebouwing van het landgoed *Klein Heidestein* de aandacht. Op het rechte pad zien we links een klifje waar via een smal paadje ook boven langs kan worden gelopen. Het klifje is waarschijnlijk een stuifduin dat een af- en een overstoven gebied van elkaar scheidt.

4. Na even boven langs het klifje te hebben gelopen gaat de georoute links het bos in. Al spoedig bereiken we een kruising met het bochtige pad dat de onbebouwd gebleven strook van het Kerckebosch in de lengterichting ontsluit. De wandelroute volgt dat pad rechts voor ruim een kilometer. Hierdoor leren we het karakter van de bosstrook goed kennen. De wind creëerde er wel enig reliëf maar in het algemeen geen spectaculaire geomorfologische vormen. Kenmerkend voor de strook is ook dat er veel oude dennen staan en daaronder allerlei loofhout opschiet.

Via het pad komen we na enige tijd terecht in een bosgedeelte waar de grindrijke ijssmeltwaterafzettingen niet of nauwelijks door fijne windzanden werden overdekt. Het terrein is er vlakker, terwijl vooral dennen er beter lijken te groeien.

5. Het pad komt uit op een drukbezochte achtsprong met een bankje. Daar zien we een heiderestant met verspreid enkele verspreide, fortachtige windvormingen. Het heiderestant, met enkele oude vliegdennen begroeid, ligt op een terrein van Staatsbosbeheer. Rechts ervan werd op het voormalige landgoed Heidestein een flink stuk bos verwijderd. Boven op enkele fortachtige windvormingen mochten de bomen echter blijven staan. De ontbossingen zijn bedoeld om de vroeger veel komende heidevegetatie weer te herstellen. Zoiets gebeurde al op een eerder ontbost, aangrenzend gedeelte van Heidestein.

6. Daarna aanvaarden we de terugtocht naar treinstation Driebergen-Zeist. Vanaf het bospad dat ons naar het kruispunt leidde volgen we eerst links even de brede oude weg het bos in. Die loopt diagonaal door het Kerckebosch en wordt daar Hoog Kanje genoemd. De weg is onderdeel van een oude interlokale verbinding van Zeist naar Austerlitz. Deze route leidt ons naar de X-kruising met het kaarsrechte pad dat de hele bosstrook in de lengterichting doorsnijdt. Om terug te keren naar het trein- en busstation gaat de route daar linksaf. Ongeveer halverwege het pad passeren we een laag stuifplateautje dat bij de aanleg van de nabije Prinses Margrietlaan werd geschampt.

7. Na zo'n 600 meter komt het kaarsrechte pad uit op de Arnhemse Bovenweg; die steken we over. Aan de overzijde van de weg zoeken we naar het dichtstbijzijnde paadje rechts voor de terugtocht via het buiten De Breul. Dat weggetje leidt naar een heuvel met een bankje. Daarvandaan is een groot deel te overzien van het landschapspark en het landhuis De Breul, dat enkele malen werd verbouwd.

8. Vanaf de heuvel loopt de route rechts van de bochtige waterpartij naar de Driebergseweg (N 225). We kunnen de hoge loofhoutopstanden van de Breul dan vanuit een andere gezichtshoek bekijken. Door de Driebergseweg over te steken kunnen we daarna drie oude landhuizen van wat dichterbij bekijken. Het zijn de reeds elders in deze brochure beschreven monumentale panden *Mariahof*, *Noordberch* en *Princenhove*. Links van de villa's kunnen we langs het busstation teruglopen naar treinstation Driebergen-Zeist. Aan de overzijde staat het pannenkoekenrestaurant *De Princenhof*, een monumentale villa met mansardekap. Daarachter is nogmaals de gecamoufleerde *Căsar bunker* te zien en rechts daarvan, door de bomen, weer het hoofdgebouw van het landhuis Bornia.

Het wordt op prijs gesteld wanneer na afloop van de wandeling commentaar en foto's worden ingestuurd, bij voorkeur via de reactiemogelijkheid onderaan op de homepage INITIATIEF, of via info@geopark-heuvelrug.nl.

Toelichting

Het voormalige buiten De Breul en de daaraan grenzende strook van het Kerckebosch vormen een bijna twee kilometer lange en 250 meter brede, fijnmazig omsloten wandelzone van ruim 60 ha, die aan de noordwestkant wordt begrensd door de bebouwde kom van Zeist. In die bebouwde kom raakte een ander deel van het Kerckebosch vanaf 1955 omsloten door een aantal lange blokken flats en enige andere bebouwing en is vanaf 2009 vervangen door geheel nieuwe bebouwing.

De ondiepe ondergrond bestaat er ten dele uit ruim honderdduizend jaar oude, grindrijke ijssmeltwaterafzettingen. Vooral in het centrale en zuidwestelijk deel van het gebied raakten deze onder de koude droge klimaatsomstandigheden van de laatste ijstijd bedekt met fijnzandige windafzettingen. Deze zouden later als gevolg van grootschalige ontbossingen, overbegrazing en het steken van plaggen enigermate worden verbouwd door verstuivingen. Die werden echter al sinds de 18de eeuw door herbebossingen beteugeld.

Aan de verstuivingen herinnert nog allerlei kleinschalig reliëf. Daarbij vallen met name enkele klifjes op. Ze scheiden door de wind verlaagde en overstoven terreingedeelten.

Het tussen de Driebergseweg en Arnhemse Bovenweg gelegen zuidwestelijk deel van de wandelzone is een deel van het voormalige buiten De Breul.

Het enkele malen verbouwde grote landhuis van De Breul dateert van 1833. Op het buiten verrees ook een koetshuis, terwijl er bovendien een ijskelder is te vinden.

In de omgeving van het huis werd een landschapspark met een rivierachtige waterpartij en een aantal glooiende heuvels aangelegd.

In 1946 zou De Breul worden verworven door de Sint Willebrordusstichting die er een internaat vestigde en in het middendeel van het landgoed schoolgebouwen neerzette. Hiervoor werden ook enkele hectaren bos opgeofferd.

Het overgebleven deel van het landschapspark van De Breul is tegenwoordig eigendom van de Stichting Het Utrechts Landschap.

Noordoostelijk van de Arnhemse Bovenweg is de wandelzone een van de restanten van het meer en meer bebouwd geraakte landgoed Kerckebosch. Dat was grotendeels een bezitting van de RK Kerk van Rijsenburg, waaraan het bos ook zijn naam dankt.

De tot het wandelgebied behorende zone van het Kerckebosch wordt overlansg zowel door een flauwbochtig pad als enkele kaarsrechte wegen ontsloten. Evenals de rest van het Kerckebosch wordt de zone diagonaal gesneden door een oude verbinding met Austerlitz.

Ook het in het Kerckebosch gelegen deel van onze wandelzone is tegenwoordig eigendom van de Stichting Het Utrechts Landschap.

Tegenover het landgoed De Breul staan aan de Driebergseweg enkele monumentale antieke landhuizen van nogal uiteenlopende architectuur.

Alle rechten met betrekking tot de tekst en het kaartmateriaal uit deze uitgave berusten bij stichting Telluris. Persoonlijk gebruik van de uitgave is toegestaan maar niet voor zakelijke en commerciële doeleinden tenzij dit schriftelijk met de rechthebbende(n) is overeen gekomen. Voor de foto's is de rechthebbende Stichting Geopark Heuvelrug i.o. of haar rechtsopvolger.